

Мельниченко А. А.
Завідувач кафедри теорії
та практики управління НТУУ «КПІ»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Сьогоднішня суспільно-політична ситуація, яка без перебільшення може бути названою вкрай критичною, випробовує на міцність усю систему державного управління. На жаль, ця система в такий непростий період продемонструвала свою низьку неефективність та інерційність. Більше того, система управління в нашій державі не позначалася ефективністю і в періоди відносного суспільно-політичного спокою. Разом з тим, існуюча система зберігає свою стійкість, як це не здається парадоксальним, тільки завдяки тим характеристикам бюрократичної системи, які ще століття тому обґрунтовані М.Вебером: формалізація відносин, ієрархічність структури, напрацьована система процедур.

Основною проблемою системи державного управління в нашій державі, звичайно, є корупція. За результатами щорічного дослідження глобальної антикорупційної неурядової організації TransparencyInternational, яка здійснює розрахунок Індексу сприйняття корупції (CorruptionPerceptionsIndex, CPI), Україна у 2013-у перебуває на 144 місці серед 177 держав, охоплених дослідженням. Наша держава останнім часом «тримається» у групі «підвищеного ризику» разом з Камеруном, Іраном, Нігерією, Центральною Африканською Республікою та Папуа Новою Гвінеєю. За свідченням експертів вказаної організації позиція України у рейтингу – це найгірший показник серед усіх країн Європи, до якої велика частка нашого населення тяжіє. За шкалою від 0 до 100 більш-менш прийнятною вважається ситуація в країні, яка має не менше 50 балів. До речі, Російська Федерація, на яку зорієнтована інша велика частина населення України, теж дуже не випередила Україну в рейтингу і в 2013 році мала 28 балів (127 місце) поряд з Пакистаном і Нікарагуа. Не зважаючи на існування відповідного законодавства щодо протидії та запобігання корупції, вона останнім часом тільки поширюється в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Іншою проблемою системи державного управління в Україні, яка часто виявляється причиною попередньої, є низький професіоналізм значної кількості державних службовців. Особливо це виявилось в останні п'ять-десять років, коли посади в органах державної влади і місцевого самоврядування займали не за професійними критеріями, а за критеріями близькості до тієї чи політичної партії, регіону, вищого посадовця тощо. При цьому в Україні, здавалось би, є

система удосконалення професіоналізму державних службовців, як, наприклад, підготовка та перепідготовка в рамках Національної академії державного управління при Президентіві України. Разом з тим, значна частина слухачів цієї академії закінчують її «для годиться», а не задля підвищення рівня своєї фаховості. Крім того, з метою забезпечення системи державного управління фаховими кадрами є відповідне нормативно-правове забезпечення, як, наприклад, те, яке стосується питань атестації держслужбовців. Вона повинна здійснюватися на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2000 року № 1922 «Положення про проведення атестації державних службовців». Ця Постанова містить положення щодо спрямованості самого процесу атестації, а саме – підвищення ефективності діяльності державних службовців та відповідальності за доручену справу в державних органах. Під час атестації повинні оцінюватися результати роботи, ділові та професійні якості, котрі виявляють працівники під час виконання службових обов'язків, визначених типовими професійно-кваліфікаційними характеристиками посад і відображених у посадових інструкціях, що затверджуються керівниками державних органів відповідно до Закону України «Про державну службу» від 16.12.1993 р. та інших нормативно-правових актів. Зрозуміло, що вказана атестація, швидше за все, здійснювалася останнім часом занадто формально, як і конкурсний відбір, який має здійснюватися згідно «Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 169.

Ще однією проблемою системи державного управління є відсутність налагодженого зворотного зв'язку щодо оцінювання її ефективності з боку суспільства. Окремі аспекти дослідження проблеми ефективності системи державного управління зробили В. Авер'янов, В. Бакуменко, А. Мельник, Н. Нижник, О. Оболенський, О. Ткачова, В. Керецман, В. Кузьомко, М. Латинін, Н. Мельтюхова, Н. Нижник, Г. Одінцова та ін. Так, дуже узагальнене визначення пропонує В. Бакуменко: «Ефективність державного управління - це один з основних показників досконалості управління, що визначається за допомогою зіставлення результатів управління і ресурсів, затрачених на їх досягнення» [1]. Звичайно ефективність системи державного управління варто оцінювати комплексно, тобто поєднуючи кількісні показники (економічні, фінансові, ресурсні) та якісні (політичні, соціальні). Дуже важливо використовувати показники не тільки державної статистики, але й результати соціологічних досліджень та аналітичні розробки українських науковців (приміром напрацювання дослідницької групи під керівництвом академіка НАН України Згуровського М.З. щодо вимірювання процесів забезпечення сталого розвитку України).

Звичайно, система державного управління України має набагато більше проблем, ніж ті, які були означені вище, але вирішення цих є першочерговим завданням подальшого стійкого поступу нашої держави.

Використана література:

1. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с